

Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0825U001290

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 16-04-2025

Статус: Захищена

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Панівська Ольга Вікторівна

2. Olha Panivska

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 091

Назва наукової спеціальності: Біологія

Галузь / галузі знань: біологія

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Біологія організмів та надорганізмових систем

Дата захисту: 29-05-2025

Спеціальність за освітою: 091 Біологія

Місце роботи здобувача:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): PhD 8341

Повне найменування юридичної особи: Волинський національний університет імені Лесі Українки

Код за ЄДРПОУ: 02125102

Місцезнаходження: проспект Волі, буд. 13, Луцьк, Луцький р-н., 43025, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Волинський національний університет імені Лесі Українки

Код за ЄДРПОУ: 02125102

Місцезнаходження: проспект Волі, буд. 13, Луцьк, Луцький р-н., 43025, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 34.27.17, 34.27.19, 34.27.29, 34.27.50, 34.27.59

Тема дисертації:

1. Виділення та ідентифікація нетуберкульозних мікобактерій з потенційних джерел інфікування людей
2. Isolation and identification of nontuberculous mycobacteria from potential sources of human infection

Реферат:

1. Погіршення епідемічної ситуації щодо туберкульозу вимагає подальшого вивчення причин зростання захворюваності населення. Однією із них є зростання ролі атипичних мікобактерій (АТМБ) у формуванні патології респіраторної системи в людини. АТМБ, володіючи широким спектром факторів патогенності, є потенційно патогенними для людини й тварин. Мікобактеріози людини мають туберкульозоподібну клінічну картину, важко піддаються діагностиці, часто формують мікст-інфекції з туберкульозом, що дуже ускладнює їх діагностику. Мікобактеріози тварин у багатьох країнах світу стали актуальною проблемою ветеринарної медицини. Найбільше епізоотологічне та медико-біологічне значення мають мікобактеріози великої рогатої худоби. Неспецифічні (параалергічні) реакції на ППД-туберкулін у корів благополучних щодо захворювання на туберкульоз молочнотоварних ферм – явище досить поширене в багатьох країнах світу, у тому числі і в Україні. Вивчення особливостей інфекційного процесу у всіх випадках виявлення реагуючих на туберкулін тварин у кожному стаді великої рогатої худоби незалежно від його епізоотологічного статусу, здійснення комплексного епізоотологічного моніторингу кожного випадку виявлення параалергічних реакцій за

допомогою симультанної алергічної проби, вивчення видового складу та екології нетуберкульозних мікобактерій (НТМБ) у популяціях продуктивних тварин дасть змогу суттєво розширити наші знання про мікобактеріози тварин, стане підґрунтям для розробки науково-обґрунтованої системи запобігання біоризиків інфікування населення через продукти харчування тваринного походження. Вивчення просторово-часової динаміки напруженості епідемічної ситуації за мікобактеріозів людини в країнах світу та в Україні за період 2000–2023 рр. показало, що мікобактеріальні інфекції набули значного поширення. У більшості країн, у яких проводили моніторинг, спостерігали за цей період зростання захворюваності населення на мікобактеріози. До епідеміологічних особливостей мікобактеріозів можна віднести переважне інфікування пацієнтів швидкоростучими мікобактеріями, зростання ризику інфікування мікобактеріями людей із збільшенням віку, значно вищим поширенням мікобактеріальних інфекцій легень серед мігрантів порівняно із місцевим населенням. Від хворих на мікобактеріози найчастіше виділяли комплекс *M. avium* (87,3%), комплекс *M. abscessus* (5,5%) і *M. kansasii* (3,9%). Епізоотологічним аналізом напруженості епізоотичної ситуації щодо мікобактеріозів тварин в Україні та низці різних країн світу за період 2000–2023 рр. встановлено, що мікобактеріальні інфекції у тваринному світі мають значне поширення і проявляються постійно. Мікобактеріози мають значне поширення в популяціях диких як теплокровних, так і холонокровних тварин, а також птиці і риби. При цьому клінічний прояв цієї інфекції спостерігали в усіх країнах, де проводилися комплексні (клінічні, патологоанатомічні, бактеріологічні, гістоморфологічні та молекулярно-генетичні) дослідження біоматеріалів. Найчастіше ідентифікували такі види мікобактерій як *M. ulcerans*, *M. goodii*, *M. avium*, *M. fortuitum* – у тварин; *M. avium* subsp. *avium*, *M. avium* subsp. *hominissuis*, *M. genavense* – у птиці; *M. marinum*, *M. fortuitum* і *M. chelonae* – у риб та багато видів неідентифікованих мікобактерій. В стадах великої рогатої худоби молочнотоварних ферм АТМБ виділяють як із абіотичних об'єктів доквілля, так і з організму корів. При цьому їх ідентифікують у молоці як клінічно здорових корів, так і в молоці корів, які позитивно реагують на алерген атипових мікобактерій і на туберкулін, що свідчить про їх активне розмноження в організмі тварин з усіма можливими проявами цієї форми взаємодії, що характерна для латентного перебігу інфекційного процесу. Застосування комплексного підходу до вивчення природи параалергічних реакцій на туберкулін у корів в одному благополучному щодо захворювання на туберкульоз господарстві Волині встановлено, що причиною цих реакцій було інфікування тварин видами мікобактерій як *M. scrofulaceum* (скотохромогенний) і *M. intracellulae* (непігментований) та *M. fortuitum* (швидкоростучий) та роду *Nocardia* (сапрофіт). Вивчення інфекційного процесу мікобактеріозу корів, спричиненого АТМБ, із використанням методу епізоотологічного аналізу, алергічного дослідження з використанням симультанної проби, патологоанатомічного, гістоморфологічного і бактеріологічного досліджень біоматеріалу від реагуючих тварин підтвердило функціонування епізоотичного процесу мікобактеріозу в стаді великої рогатої худоби. Використання класичних методів бактеріологічного дослідження з метою виділення та ідентифікації НТМБ у біотичних та абіотичних (молоко) об'єктах молочнотоварної ферми вказує на їх значне поширення та постійну циркуляцію, що може мати негативні наслідки як для здоров'я продуктивних тварин, так і становити потенційні біоризики для здоров'я людей через продукти харчування тваринного походження.

2. The worsening of the epidemic situation regarding tuberculosis requires further study of the reasons for the increase in the incidence of the population. One of them is the growing role of atypical mycobacteria (ATMB) in the formation of the pathology of the respiratory system in humans. ATMB, possessing a wide range of pathogenicity factors, are potentially pathogenic for humans and animals. Human mycobacteriosis has a tuberculosis-like clinical picture, is challenging to diagnose, and often forms mixed infections with tuberculosis, which makes their diagnosis very difficult. Animal mycobacteriosis has become an urgent problem in veterinary medicine in many countries. Mycobacteriosis of cattle has the greatest epizootological and medico-biological significance. Non-specific (para-allergic) reactions to PPD-tuberculin in tuberculosis-free cows of dairy farms are a fairly common phenomenon in many countries, including Ukraine. The study of the features of the infectious process in all cases of detection of tuberculin-reactive animals in each herd of cattle regardless of its epizootological status, the implementation of complex epizootological monitoring of each case of detection of para allergic reactions using a

simultaneous allergic test, the study of the species composition and ecology of non-tuberculous mycobacteria (NTMB) in populations of productive animals will make it possible to expand our knowledge about mycobacteriosis of animals significantly, will be the basis for the development of a scientifically based system for the prevention of risks of infection of the population through food products of animal origin. The study of the spatio-temporal dynamics of the intensity of the epidemic situation for human mycobacteriosis in the countries of the world and Ukraine for the period 2000–2023 showed that mycobacterial infections have become significantly widespread. In most countries where monitoring was carried out, the incidence of mycobacteriosis in the population increased during this period. Epidemiological features of mycobacteriosis include the predominant infection of patients with fast-growing mycobacteria, an increase in the risk of mycobacterial infection in people of increasing age, and a significantly higher prevalence of mycobacterial lung infections among migrants compared to the local population. *M. avium* complex (87.3%), *M. abscessus* complex (5.5%), and *M. kansasii* (3.9%) were most often isolated from patients with mycobacteriosis. An epizootological analysis of the intensity of the epizootic situation regarding mycobacteriosis of animals in Ukraine and many different countries of the world for the period 2000–2023 established that mycobacterial infections in the animal world have a significant distribution and are constantly manifested. Mycobacteriosis is widespread in wild populations of warm-blooded and cold-blooded animals, birds, and fish. At the same time, the clinical manifestation of this infection was observed in all countries where complex (clinical, patho-anatomical, bacteriological, histomorphological, and molecular genetic) studies of biomaterials were conducted. The most frequently identified types of mycobacteria are *M. ulcerans*, *M. gordonae*, *M. avium*, *M. fortuitum* - in animals, *M. avium* subsp. *avium*, *M. avium* subsp. *hominissuis*, *M. genovese* - in poultry; *M. marinum*, *M. fortuitum*, and *M. chelonae* - in fish and many species of unidentified mycobacteria. In cattle herds of dairy farms, ATMB is isolated both from abiotic objects of the environment and from the body of cows. At the same time, they are identified in the milk of both clinically healthy cows and in the milk of cows that react positively to the allergen of atypical mycobacteria and to tuberculin, which indicates their active reproduction in the body of animals with all possible manifestations of this form of interaction, which is characteristic of the latent course infectious process. The application of a complex approach to the study of the nature of para allergic reactions to tuberculin in cows in one tuberculosis-free farm in Volyn found that the cause of these reactions was infection of animals with species of mycobacteria such as *M. scrofulaceum* (scotochromogenic) and *M. intracellulae* (unpigmented) and *M. fortuitum* (fast-growing) and genus *Nocardia* (saprophyte). The study of the infectious process of mycobacteriosis of cows caused by ATMB using the method of epizootological analysis, allergic research using a simultaneous sample, patho-anatomical, histomorphological and bacteriological studies of biomaterial from reacting animals confirmed the functioning of the epizootic process of mycobacteriosis in the cattle herd, highlighting the crucial need for further research and preventive measures.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Науки про життя, нові технології профілактики та лікування найпоширеніших захворювань

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Впровадження нових технологій та обладнання для якісного медичного обслуговування, лікування, фармацевтики

Підсумки дослідження: Теоретичне узагальнення і вирішення важливої наукової проблеми

Публікації:

- 1. Бойко О., Титюк О., Панівська О., Поручинський Б., Бойко П. Можливості імунофлуоресцентного методу в лабораторній діагностиці інфекційних хвороб. Нотатки сучасної біології. 2021. № 1 (1). С. 93-101.
- 2. Бойко П. К., Шевчук В. М., Степанюк Я. В., Бойко О. П., Соловей Л. В., Панівська О. В. Мікобактеріози великої рогатої худоби: патоморфологічні зміни в органах периферичної імунної системи. Медикоепідеміологічне значення. Нотатки сучасної біології. 2023. №1 (5). С. 37-44.

- 3. Olha Panivska, Viktor Shevchuk. Epidemiological situation of mycobacterioses in Ukraine and the worldwide at the beginning of the 21st century: A literature review. Bulletin of Medical and Biological Research. 2024. Vol. 6, No. 2. P. 63-71.
- Панівська О. В. До природи параалергічних реакцій на туберкулін у корів в умовах молочнотоварних ферм. Нотатки сучасної біології. 2024. Том 8 № 2. С. 115-120.

Наукова (науково-технічна) продукція: методи, теорії, гіпотези

Соціально-економічна спрямованість: поліпшення якості життя та здоров'я населення, ефективності діагностики та лікування хворих

Охоронні документи на ОПВ:

Впровадження результатів дисертації: Впроваджено

Зв'язок з науковими темами:

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Бойко Петро Костянтинович
2. Petro K. Boyko

Кваліфікація: д. вет. н., доц., 16.00.03

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-1418-1159

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Волинський національний університет імені Лесі Українки

Код за ЄДРПОУ: 02125102

Місцезнаходження: проспект Волі, буд. 13, Луцьк, Луцький р-н., 43025, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Гришук Леонід Андрійович
2. Leonid A. Hryshchuk

Кваліфікація: д.мед.н., професор, 14.01.26

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-2528-8843

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Тернопільський національний медичний університет імені І. Я. Горбачевського Міністерства охорони здоров'я України

Код за ЄДРПОУ: 02010830

Місцезнаходження: Майдан Волі, буд. 1, Тернопіль, Тернопільський р-н., 46001, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство охорони здоров'я України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Галатюк Олександр Євстафійович

2. OleksandrYe. Galatyuk

Кваліфікація: д.вет.н., професор, 16.00.03

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-9720-0660

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Поліський національний університет

Код за ЄДРПОУ: 00493681

Місцезнаходження: бульвар Старий, 7, Житомир, Житомирський р-н., 10008, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Валецький Юрій Миколайович

2. Yuri N. Valecky

Кваліфікація: д. мед. н., професор, 14.01.26

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-1417-7846

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Комунальний заклад вищої освіти Волинський медичний інститут. Волинської обласної ради

Код за ЄДРПОУ: 05500687

Місцезнаходження: вул. Лесі Українки, 2, Луцьк, Луцький р-н., 43016, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Держадміністрація

Ідентифікатор ROR:

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Сухомлін Катерина Борисівна

2. Kateryna B. Sukhomlin

Кваліфікація: д. б. н., професор, 03.00.24

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-1206-5373

Додаткова інформація: Scopus Author ID: 57217245866; Web of Science Researcher ID: G-9179-2019;
<https://scholar.google.com.ua/citations?user=0qx1AiEAAAAJ>

Повне найменування юридичної особи: Волинський національний університет імені Лесі Українки

Код за ЄДРПОУ: 02125102

Місцезнаходження: проспект Волі, буд. 13, Луцьк, Луцький р-н., 43025, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VIII. Заключні відомості

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
голови ради**

Пикалюк Василь Степанович

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
головуючого на засіданні**

Пикалюк Василь Степанович

**Відповідальний за підготовку
облікових документів**

Ліповська-Маковецька Наталія Іванівна

Реєстратор

УкрІНТЕІ

**Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є
відповідальним за реєстрацію наукової
діяльності**

Юрченко Тетяна Анатоліївна